

DIN
CUPRINS

Pagina 2

- ACTUALITATEA
PENTRU TINERET
- Întâlniri cu citito-
rii; Concurs lite-
rar; „Pagini
le Văii Jiului”

● Scriitorul tânăr la
maturitate

- Liliana Ursu:
„Cind citesc o
poezie nu mă in-
teresează cituși
de puțin dacă
cel care a scris-o
este bărbat sau
femeie”

Pagina 3

Pagina 5

- Cronica literară
de Al. Piru
- Apologia sonetu-
lui
- O privire către
cei care vin
- Alex. Ștefănescu
A spune da

- Libret de operă
după romarul
„Trucaj” de
George Arion
 - Poeme de Dan
David și Dumitru
Velea
 - „Lyceum” – Poe-
zii ale elevei
Mona Nicoară
- Paginile 6-7**

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Scînteia
SUPPLEMENT LITERAR-ARTISTIC
tineretului

Anul VII
Nr. 47 (322)
12 pagini — 3 lei
Sîmbătă
21 noiembrie
1987

**Fereastră
spre chipul
patriei**

Se apropie marele eveniment din viața politică a patriei: Conferința Națională a partidului. Așa cum ne indeamnă prin propriul său exemplu, prin propria sa faptă secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, un asemenea moment cu ample rezonanțe în devenirea socialistă și comunistă a patriei nu poate fi întâmpinat decît printr-un plus de responsabilitate revoluționară în tot și toate. Iată, patria urcă mereu. Cu poporul și pentru popor este esența unei politici, unei viziuni revoluționare, este esența înalt umanistă a strălucitului demers istoric pe care România de azi îl împlinește.

De curînd, în fața urnelor de vot, tinăra generație, alături de întregul nostru popor, și-a exprimat — votînd candidații Frontului Democratice și Unității Socialiste — din nou, în aceeași unitate de voință, dorința și hotărîrea de a înfăptui fără preget marile obiective pe care ni le-am propus și care jalonează drumul nostru glorios.

Trăim într-o lume în care este nevoie, zi de zi și ceas de ceas, să-ți dovedești priceperea, măiestria, competitivitatea. Nimic nu ne vine de-a gata. Nu ne cad plocoane din cer. Iar poporul nostru este învățat să-și cîștige prin propriul său efort dreptul la existență demnă. Nu puține sînt domeniile în care am probat și probăm că sîntem cei mai buni. Domenii de vîrf ale creației tehnico-științifice, pină mai ieri necunoscute, au devenit azi, în „Epoca Nicolae Ceaușescu”, firești în peisajul economic românesc. Dar este nevoie de mai mult. Iată acest lucru subliniat de recenta Plenară a Consiliului Național

SUPPLEMENT LITERAR-ARTISTIC

(Continuare în pag. a 11-a)

**Presentimentul
eternității**

*In această lume de culori
hotărîte și nuanțe indecise,
toamna stă pe o frunză, iar
frunza are picioare, „stă să
plece” cum stiu să spună țăr-
rării.*

*Roadele pămîntului, mun-
cile cîmpului, obiceiurile de
iarnă, vitalitatea verii, jocu-
rile copiilor, dorința neostoi-
tă de pace... acestea sînt te-
mele lor preferate. Ale cui?
Ale unor elevi dintr-un sat,
un sat dintr-o comună, o
comună dintr-un județ, un
județ dintr-o țară (a noas-
tră!), o țară din Europa, din
acest continent jumătate
cald — jumătate rece al glo-
bului pămîntesc. Și așa este,
odată ce acuarelele lor
ajung să strîngă (precum
perfectiunile gimnastelor)
bronzul și argintul și aurul
unor concursuri internațio-
nale din R.P. Ungară, Tur-
cia, și după cum se zvonește
din India.*

*Dacă profesoara de desen
Elena Stoica, nu ar fi simțit,
încă de acum 8 ani, această
vină de talent în „subtera-
nul” elevilor săi din satul
Pămînteni, comuna Albești*

Desen de CRISTINA CIREAȘA, clasa a IV-a

*de Argeș, poate că Ruxan-
dra Nișulescu, Bianca Chiri-
loiu, Cristina Cireașă, Roxa-
na Ionescu, Mihaela Popă,
Claudiu Grigorescu, Cristina
Popa... ar fi rămas nume de
copii foarte buni la învăță-
tură și atît! Dar-cu înzes-
trare și dăruire de maestru
care știe să-și adune ucenici,
i-a strîns pe toți într-un ce-
naclu pe care l-a numit*

*„Crom”. Așa că 30 de pictori
mici se întîlnesc de două-
trei ori pe săptămîină și lu-
crează. Naivitatea viziunilor
lor — într-un portret o fetiță
are nasturi făcuți din capete
de păpuși — și boșăria com-
pozițiilor (cu amănunte pîto-
rești și dulci și neașteptate
și grave) sînt numai două
fețe ale libertății înfîntate pe*

*care le poartă imaginația co-
pilăriei. E toamnă și toamna
se numără bobocii. „Cromiș-
tii” sînt și ei niște pui care
cresc, apoi zboară, spre Li-
ceul de arte plastice „To-
nitza”, spre Institutul „N.
Grigorescu”... Și cine știe,
poate Eternitatea însăși se
află în calea lor, înfîntu-
tă cu nepărîntire (C. ILICA).*

Fulgurări

Cunosc

Cunosc un tren ce n-a mers niciodată
el nu știe decît să aștepte și-așteaptă,
toate scările-și urcă spirala spre prima lor treaptă,
prima iubire e-o cheie de fum
într-un lacăt de vînt...

Solitudine

Scriu : plouă !
și pină termin cuvîntul,
apa îl șterge. Scriu : ninge !
și pină-nclieiez ultima literă
sînt înzăpezit ca un tren de marfă.

Scriu : toamnă !
și scrisul nu se vede nicum,
scriu : singurătate !
și...

GHEORGHE TOMOZEI

Pagina 9

- Ancheta noas-
tră:
Cum arată pe
marele ecran ca-
podoperele lite-
raturii române:
Romanul „MO-
ROMEȚII” de
Marin Preda

● A.B.C. — cenaclu
prin corespon-
dență

- CE MAI SCRIU
REVISTELE
— „D-ale” gra-
maticii... ; Toate
cuvintele sînt ne-
cesare ? ; „Lauda
țăranului român”
- Pagina 10**

Pagina 11

- Gabriel Garcia
Marquez: DRA-
GOSTEA ÎN
VREME DE CIU-
MĂ
- Pași prin băta-
tura planetei: LA
TROIA, FĂRĂ
CAL DE LEMN...
- Tabela de marcaj

Fereastră spre chipul patriei

(Urmare din pag. 1)

al Științei și învățămîntului, de importanta cuvîntare rostită de tovarăsa academician doctor inginer Elena Ceaușescu. Este nevoie pretutindeni de un înalt ritm al înnoirii produselor și tehnologiilor, de modernizarea echipamentelor și instalațiilor de producție, de creșterea complexității tehnice a mijloacelor de producție, toate acestea solicitînd o temeinică pregătire de specialitate.

Un larg front al muncii deci, și exigenței, în care tinăra generație își are un cuvînt de spus. Apropii-

du-ne de Conferința Națională a partidului ne apropiem, printr-o și mai sporită exigență față de noi înșine, de un moment incandescent al istoriei noastre noi. Drumuri și mai cutezătoare se vor deschide spre culmi, cerind brațe tinere și minți inaripate.

Pentru ca toate acestea să se implinească, pentru ca poporul nostru, ca și celelalte popoare ale lumii să aspire liber la viitor este nevoie de pace. Politică activă de pace a României socialiste se exprimă prin noi și noi inițiative, prin activitatea neobosită a marelui

erou al păcii — tovarășul Nicolae Ceaușescu. Recentul dialog la nivel înalt pe care președintele României l-a purtat la București cu președintele Etiopiei se înscrie în linia mereu ascendentă a contactelor românești la nivel înalt, situate pe principiile ferme ale relațiilor internaționale reciproc avantajoase, de respect și colaborare, de neamsetec în treburile interne, de prietenie și pace.

Sînt toate acestea o fereastră spre chipul de azi al patriei, spre viața ei tumultuoasă, spre munca, aspirațiile și împlinirile ei.

ACTUALITATEA PENTRU TINERET

NOTE • INFORMAȚII • MICROINTERVIURI AGENDĂ • AVANPREMIERE • RECOMANDĂRI

„Zilele cărții pentru tineret”

Luni, 23 noiembrie, ora 15, la Ecran-club, Comitetul municipal București al U.T.C. și Centrul de Literatură București deschid tradiționala manifestare culturală „Zilele cărții pentru tineret”. Din program: 24 noiembrie, ora 15, la Tehnic club, „Ziua Editorii Albatros”; în 26 noiembrie, ora 15, tot la Tehnic-club, „Ziua Editorii Militare”, iar în ziua de 27 noiembrie, din nou la Ecran-club, „Ziua Editorii Sport-Turism”.

Cenacluri S.F.

La Casa de cultură, a științei și tehnicii pentru tineret din Craiova se desfășoară în aceste zile (20—22 noiembrie) întâlnirea anuală a cenaclurilor de literatură și artă de anticipație tehnico-științifică. O contribuție însemnată la reușita acestei acțiuni de mare interes pentru tineri își aduce revista „Știință și Tehnică” și cenaclul de anticipație „H. Coandă”.

„Craii”... pe scenă

Alexandru Repan, actor sensibil și de o forță emoțională deosebită, a avut ideea de a dramatiza, regiza și interpreta „Craii de Curtea Veche” de Mateiu I. Caragiale. Sub genericul acestui roman de referință al literaturii noastre, renumitul actor a apărut, recent, pentru a 80-a oară. Locul: sala studio a Teatrului „Nottara”.

La Ateneu

La Ateneu, multe recitaluri. Astă-seară, recital de orgă Felician Roșca, miine, recital de pian Doina Grămadă; luni, recital de chitară Constantin Andrei și recital de pian Thérèse Dussaut (Franța); marți, recital de pian Viorel Tepeș; joi, recital de vioară Ioana Mușat.

„Setea”

LA EDIȚIA A VIII-A

Romanul „Setea” de Titus Popovici, din nou în atenția cititorilor. Editura Albatros îl prezintă în a opta ediție reproducînd textul apărut în 1974 la Editura Eminescu în ediție revăzută.

Un nou cenaclu

Casa de cultură a municipiului Timișoara a organizat recent prima ședință a Cenaclului literar-artistic ce poartă numele valorosului prozator bănățean Sorin Titel. Au citit și au participat la dezbateri Livius Ciocărlie, Nicolae Danciu-Petniceanu, Adrian Dinu Rachieru, Marcel Tolcea, Petre Novac Dolângă, Marian Odangiu, Dumitru Oprisor, Ileana Oros, Mariana Strungă. În mod firesc, acest nou cenaclu își propune să descopere și să încurajeze tinerile talente literare.

Lecturi fundamentale

Lucian Blaga — „Vară de noiembrie”

Să rememorăm acum, în adinec de toamnă: „Iubito-mbogaștește-ți cîntărețul, / mută-mi cu mina ta în suflet lacul, / și ce mai vezi, văpaia și înghețul, / dumbrava, corbii, trestia și veacul. / Cum stăm în fața toamnei, muți, / sporește-mi inima e-o ardere, c-un gând, / Solar e tilcul ce tu știți oricînd / atitor lueruri să-mprumuți”.

Comori

Un disc de referință scos recent de sub matrițele „Electrecord”-ului: „Baroque treasures” (Comori ale barocului). O formație de muzicieni entuziași (și de talent) interpretează pie-

Desen de MIHAELA POPA, clasa a V-a

Premii pentru amatori

Luni, 16 noiembrie a.c., la sediul Asociației Artiștilor Plastici Amatori din municipiul București, a avut loc decernarea Premiilor Saloniului anual — 1987.

Premiul pentru pictură „GHEORGHE PATRASCU”: Teodora Aldea, Gheorghe Ciobotache, Petre Moțiu, Lăcșița Skultety, Andrei Duma, Vasile Parizescu.

Premiul pentru sculptură „GHEORGHE ANGHEL”: Iosif Lăbu, Tiberiu Bardan, Constantin Dumitrescu, Răzvan Mîncu, Anton Slijevschi, Liviu Tomi.

Premiul pentru grafică „STEFAN LUCHIAN”: Eu-

gen Chiculescu, Carmen Fociuc, Dan Marinescu.

Premiul pentru artă decorativă „MIMI PODEANU”: Matilda Haimovici, Tereza Hanganu, Constanța Spălătescu, Nicolae Andrei, Marieta Bălănică, Lidia Combei, Gheorghe Carapavel, Ludmila Ionescu, Maria Negrescu, Victoria Popescu, Maria Rusu, Miroslav Stătescu.

Cu acest prilej a fost deschis și „Salonul de pictură, sculptură și grafică” pe 1987 al artiștilor plastici amatori din Capitală, completînd astfel importanta manifestare a Asociației organizată anual.

„Paginile Văii Jiului”

Prestigioasa revistă „Vatra” din Tîrgu Mureș găzduiește în numărul său din luna octombrie o ediție specială intitulată „Paginile Văii Jiului” promovînd astfel creația literară de valoare din acest spațiu al „Luminii din adîncuri”. Peste 20 de scriitori care trăiesc în Valea Jiului sau care au aproape de suflet aceste locuri semnează poezie, proză, critică literară, eseistică. Subiectul — unul mereu redescoperit, mereu uimitor: minerii. Notabile generozitatea și deschiderea culturală a revistei tîrgmureșene! O inițiativă care merită statutul permanenței.

Carte

Întîlniri cu cititorii

Muzeul Literaturii Române a organizat la Clubul I.U.C. „Grița Roșie” un simpozion avînd ca temă „Militantismul și umanismul literaturii române”. Manifestarea, organizată în întîmpinarea Conferinței Naționale a partidului s-a încheiat cu un recital de poezie contemporană la care au participat Nicolae Dragoș, Radu Cărneai, Ion Popoiu, Florin Costinescu, Vlaicu Bărna, Victor Tulbure, Violeta Zamfirescu.

Concurs literar

Concursul interjudețean de poezie „Zaharia Stancu”, organizat de Uniunea Scriitorilor, Comitetul județean de cultură și educație socialistă Teleorman, Comitetul județean Teleorman al U.T.C., de alte instituții de cultură și educație din Teleorman își va desfășura în zilele următoare cea de-a III-a ediție. La această manifestare ce se va încheia sîmbătă, 28 noiembrie, la Salcia — Teleorman — sătul natal al lui Zaharia Stancu — participă scriitorii din toate generațiile, un juriu urmînd a tria cele 185 de grupaje de poezie aflate în concurs. Revistele „România literară”, „Suplimentul literar-artistic”, „Lucafărul”, „Cîntarea României”, „Familia”, „Argeș”, cit și ziarul „Teleormanul” se vor număra printre instituțiile care vor patrona manifestarea și vor acorda premii.

Clujene

● Teatrul de stat din Turda a pus în scenă un montaj literar avînd ca generic „Poetii cîntă pacea”. ● Un montaj literar sub genericul „Omăgiu partidului” și pe scena Teatrului maghiar din Cluj-Napoca. ● Manifestarea teatrală deosebit de cuprinzătoare la Cluj-Napoca o constituie „Săptămîna dramaturgiei autohtone” desfășurată pe scena Teatrului Național.

Ce e nou în edituri

Interlocutor astăzi

George Bălăiță

V-am ruga să se semnaleze câteva cărți de proză, poezie, critică, ale tinerilor publicate în acest an.

Aurel Maria Baros (Pămîntul ne rabdă pe toți, roman). Aurel Dimitrașcu (Biblioteca din Nord, versuri). Mircea Scarlat (George Bacovia, eseu), Ioan Holban (Profile epice contemporane). Dan Verona (Balada visătorului, poezi), Adrian Lusting (Un loc pe roată, roman). Nicolae Iliescu (Dus... întors, roman). Smarandă Cosmin (Aștept provincia, proză scurtă), Domnița Petri (Traversare măreț, versuri). Denisa Comănescu (Barca pe valuri, versuri), Dinu Băcăuanu (Noapte Valahă, roman). Gheorghe Crăciun (Compunere la paralele inegale, roman)... Lista nu e completă. Ca și cea de mai înainte, ca toate „listele”. Cititorul poate adăuga sau șterge, după gust, după starea vremii... Important este ca sigla Cărții Românești să fie competitivă!

Dintre cărțile care vor apare pînă la sfîrșitul acestui an, care credeți că pot fi cărți de succes?

Nobel contra Nobel (titlul spune tot), două volume masive, alcătuite și comentate de Laurențiu Ulici. Capuzanii, o evocare a Evului Mediu românesc făcută de Silviu Angelescu. De asemenea un Petre Ispirescu integral, carte de tezaur, de citit și recitit, o viață întreagă. Așteptate de cititori: Un roman de Ileana Vulpescu. Sărut pămîntul acesta, poveste a genezei poporului român, și Viața ca o coridă de Octavian Paler.

Ce loc ocupă tinerii în planul dv. editorial?

Multi dintre scriitorii tineri afirmați în ultimii ani au debutat și continuă să publice la „Cartea Românească”. Reamintesc Desant, antologie din 1983, un punct de referință pentru proza de ultimă oră. Reamintesc concursurile noastre de debut poezie, autori de la Cărtărescu și Traian T. Coșovei la Mușina, ei îmi vin primii în minte acum cînd răspund... Cîțiva dintre „desantisti” au publicat între timp cărți care le asigură un loc bine meritat în micuțul nostru maraton! Reamintesc Debut '86, carte cam prea groasă, cam prea mulți de data asta, acum îmi dau prea bine seama, dar rămîne încă în picioare argumentul: da omului o șansă, omule...

Pînă la sfîrșitul anului vor apare cîteva noi debuturi, oameni tineri, între care, cel puțin doi, foarte bune: Horia Ursu (Anotimpurile după Zenovie, nuvele), Rodica Palade (Iarna, viețile, roman), Vladimir Tescanu (Palimpsest, roman), Florin Sicde (Herbert, roman). De ce să mă ascund după deget: nu cred că e puțin!

O surpriză pentru sfîrșitul acestui an editorial.

Căderea în lume, un roman de Constantin Toiu. Care este avantajul de a avea o librărie cu vitrine ce aduc ultimele noutăți?

O librărie nu este numai un loc unde se vînd cărțile, adică o „prăvălie”. O librărie este un destul de important centru vital, un concentrat de energie intelectuală. Asta întreprinde cit de cit un climat. Librăria noastră este tot editura noastră, este parte a aceluiași complicat și absolut necesar și nu totdeauna luat cit trebuie în seamă întreg care face și împarte cartea. Dar, cum cartea este și marfă, ea se vinde și aduce venituri, este rentabilă, dacă știi că o gospodărești. Orice s-ar spune, după ce cărțile pe care le tipărim se epuizează (nu chiar toate, se înțelege!) în librăriile din țară, cititorul le mai poate găsi (în unele cazuri nu chiar atîtea cite se cer) la librăria editurii, în curtea unde primul cu care dai ochii cînd intri este nenea Iancu Luca Caragiale, în bronz, mai înalt decît vița de vie ridicată între arbori pe sîrmă.

Interviu realizat de ARETA ȘANDRU

CARTEA DE POEZIE

Respectul pentru măsură

Ultimul volum de versuri, *Viața, viața*, al lui Ion Horea publicat la Editura Dacia, radicalizează o perspectivă lirică proprie poetului. Aceasta se concretizează la rîndul ei, printr-o radicalizare a mijloacelor artistice. S-a remarcat de mult turnura așa-zicînd neo-clasică a stilurilor sale, întrupată într-un anume echilibru interior, predominantă a unor stări de spirit potolit-potolitoare, ca și cultivarea unei forme elegante, clare, tradiționale, cu mare respect pentru ceea ce înseamnă o versificație ireproșabilă. Aceasta nu exclude, dimpotrivă, implică și prezența unei melodii de fond, a unei substanțe „macre”, care nu se revelează cum se cuvine decît încorsată în armura unor stihuri incofonate impecabil și picurînd în urechea poastră lăuntrică, aidoma stropilor limpezi ai unei ape de munte. Procesul de radicalizare, amintit la începutul acestor rînduri, are ca notă particulară tocmai faptul că forma tradițională, versificarea cursivă și limpede este mai prezentă ca altădată, iar atare aspect e o expresie a accentuării datului împăcat, de un calm suveran al viziunii. Nimic nu mai miră, nimic nu extaziază, acesta ar părea să fie la prima vedere substratul gândirii poetice a lui Ion Horea în genere, a lui Ion Horea din *Viața, viața*, într-un chip mai acuzat decît oricînd altădată: „să nu te ajungă / să nu te mire, / această lungă / nedumerire // caut în cite / parcă mi-ar spune ce / zări mohorite / stau să se întunece (...) / să nu te ducă / să nu te obeme / vorbă uitucă / rugi și blesteme // cit în iubire / singur pămîntu' e / ars de dorire / să te mai mintuie”.

Este evident de ce am optat pentru reproducerea acestui poem. Mișcarea domoală și atît de împăcată cu sine, recitarea (căci, versurile sînt atît de potrivite pentru a fi declamate, iar nu citite) unui crez al împăcării neparticipative sau, mai bine spus, al împăcării printr-un refuz înțelept al participării (la bucurie, la durere, la fericire, la disperare) — totul mergînd pînă la o lăsarare într-o așa măsură lipsită de iluzii a brațelor, într-un gest de definitivă renunțare, încît și unda tragică lipsește (ea presupunînd absolutul) — este un simulacru. Poetul de fapt are stări interioare incandescente pe care le păzește cu prudență, generatoare de inefabile rezultate în ordine artistică, de a fi compromise printr-o gesticulație lirică prea largă, producătoare posibil de note false prin „ingrosarea” tonului. Stările autentice sînt la el deci conservate, tocmai prin respectul acordat păstrării lor în (la) măsură convenientă. Orice apăsare de notă, orice alun-gire, dacă se poate spune astfel, a dimensiunilor, dacă nu este cerută de „obiectul” liric — și se inoculează cu subtilitate la lectură (posedînd pe căi mai degrabă nedemonstrabile analitice) — poate umbri autenticitatea viziunii. Tulburarea de linii de care vorbea Baudelaire, este respinsă, e adevărat la modul subînțeles (dar tocmai de aceea, cu atît mai ferm) dintr-o supremă considerație pentru „liniile” ineseși. Bucuria este exprimată atunci cu timiditate, starea de plin lăuntric este doar punctată cu discreție, pentru ca nimeni să nu se degradeze într-un dionisiac, potențial continuator de seisme, iar flacăra bucuriei să nu intre în raza bătaii

unui vînt necruțător, cum se întimplă totdeauna cînd măsura este cu trufie încălcată, (iar orice încălcare a măsurii conține ipso-facto, ne comunică pe aceeași cale inefabilă, printre rînduri, în sensul cel mai propriu al cuvîntului, poetul, o nepermisă trufie): „noapte în munți sus, Găinușa / puii mărunți / își tremură gușa // vin din lării / Cupa mai varsă / cit ai iubi inimă arsă! // nici un suspin / nu se mai poate / ceru-i senin / totul e-n toate // stelele sus, / cu nepăsare / unde v-ați dus, / gânduri amare?”.

Respectul pentru măsură, ca expresie specifică a respectului pentru starea lăuntrică adevărată și adîncă se ilustrează chiar și prin forma utilizată de Ion Horea, prin cultivarea aparent desuetă (dar cit e de modern uneori, cum e și în cazul de față, aparentul desuet) a unui metru atît de enocost. Clasicismul de fond al lui Ion Horea poate că nu se vede nicăieri mai bine ca în acest punct. În completă deosebire de producțiile poetilor lipsiți de un fond interior și care caută a ieși într-un fel „la suprafață” printr-o „formă” cit de cit originală — conceptul de originalitate confruntîndu-se în cazul acesora, în mod fatal, și-nînd seama de „premise”, (natură specifică a inez-trării celor în cursă, ca și „programul” lor artistic, cu cel de excentricitate) nimic mai „așezat” cum ar fi spus Neculce, decît versurile lui Ion Horea. Și totuși, în situația sa, ele nu sînt deloc „consumate”, primind în venele lor vîlguite singele proaspăt al unei inspirații pe cit de egale, pe cit de țîșnind nespectacular, neorbînd o clipă prin jeturi eclatante, pe atît de lipsită de „fisuri” în a lor alcătuire gospodăresc-inefabilă.

Cartea de față, nu neapărat cea mai bună, dar printre cel mai bune ale lui Ion Horea, — și este specific structurii sale de a da cărți închegate, reprezentative fiecare dintre ele pentru el, autorul nostru fiind cu totul contrariu tipului de poet a cărui forță lirică este „stoarsă” de o singură plachetă, celelalte fiind de o anemie deprimantă, — dă măsura unei cinstiri drepte a tot și a toate, fără neavente ridicări de ton, nu mai puțin marcate de un fior indiscutabil îndepărtător al oricărei nuanțe de placiditate. Prin poezia lui Ion Horea se poate argumenta cel mai bine, în fond, cit de mare e distanța de la calm la indiferență: „La Ip să ne ducem / să plîngem la Ip, / acolo cuvîntul / durerii să-l țip!”. Și este firesc ca lucrurile să nu se amestece finalmente într-o pastă uniformă și sortită dezintegrării, căci peste tot și peste toate plutește gîndul izbăvitor de comun, banal, mediocru, efemer: „pulbere-s toate / în risipire / urma de roate / și de iubire // pulbere-l fiul / risipitorul / clipa, țirziul, / iarba și norul // pulbere-i mina / ce nici nu știe / fruntea, stăpină, / de pe hirtie // și peste toate / mare, minune, / gîndul ce poate! / gîndul ce spune!”. Și ceea ce „spune” acest gînd este melodos, înălțător, adînc și prea plin de o dreaptă măsură cum se cuvine de altfel, la un ardelean, care știe atît de bine că nimic nu e mai opus dramei decît melodrama: „în verdele daurlu / începe nunta sau ritul / pîpădii în epifanii / luminări prin transilvanii”.

VICTOR ATANASIU

CARTEA DE FILOSOFIE

Expresivitatea ideilor

Am tot așteptat marea carte a lui Henri Wald, neînțelegînd, de fapt, că autorul unei introduceri într-o disciplină despre care s-a afirmat că nici nu există (logica dialectică) nu face altceva decît să-și precizeze neconștient obiectul preocupărilor, să-și delimiteze orizontul ideilor cărora li se dedică, așezîndu-le din cele mai diverse direcții. În acest proces de autoclarificare, el a depășit însă aspirația unei mari cărți, creînd, pe nesimțite, o vastă operă (aproape cincisprezece volume).

Prezent în publicistica filosofică, în cea de cultură și literară, Henri Wald este, după C. Noica, cel mai autentic scriitor de filosofie. (Termenul, cam demodat la noi, mai ales din cauza greșitei asimilări a filosofiei cu știința, este însă compatibil cu multe creații contemporane ale disciplinelor filosofice. Să nu uităm că filosofia lui Bergson a luat premiul Nobel pentru literatură...). O mare inteligență disociativă, subtil, informat, întotdeauna la curent cu mișcarea de idei de aiurea, cu un respect exagerat, poate, pentru moda filosofică, avînd, din această cauză, aerul integrării fortuite în anumite domenii, Wald își face uneori cititorul complicele unei realități spirituale de care acesta, uneori, se dovedește străin.

Dar, să revenim. Vrînd să scrie un tom memorabil (consecvența preocupărilor sale este neîndoielnică), Henri Wald a scris o operă pe care, iată, poate fără să-și fi propus cu tot dinadinsul, a topit-o într-o carte recentă, pe nedrept trecută cu vederea. E vorba de *Expresivitatea ideilor*, apărută la Cartea Românească. Precedată de un motto insolit — de fapt patru citate revelante din *Metafizica și arta* lui Mircea Florian, *Estetica* lui Tudor Vianu, *Timp și destin* de C. Rădulescu-Motru și *Stilistica limbii române* de Iorgu Iordan, menite, dacă nu să circumscrie întregul univers de idei al paginilor ce vor urma, măcar să sugereze unele „denotații” esențiale — cartea este un fericit loc de întîlnire al filosofiei, artei, literaturii și lingvisticii. Ea depășește, în mod firesc și în sens cit se poate de modern, „canonul disciplinar”, o erudiție de învidiat ajutîndu-l pe autor să realizeze, fără efort vizibil, fără crisperie, atît de căutata sinteză interdisciplinară.

Vrem să reținem atenția cititorului doar asupra unui fapt particular al expresivității discursului dedicat expresivității ideilor, mai precis asupra integrării aforismului în orizontul metaforei și a metaforei în „sintaxa” aforismului. „Repetat de ne-numărate ori — decide Henri Wald — orice text sfîrșește prin a apărea ca imaginea însăși a Adevărului. Banalitatea nu transformă adevărurile în erori, ci doar în platitudini, dar poate da minciunii aparența adevărurilor”. Sau: „Miracolul întîlnirii materiei cu spiritul se petrece în primul rînd, în vorbire”. Wald cultivă, fără îndoială, cu multă inteligență aforismul, deși, uneori, acesta mai alunecă și spre locul comun: „Operele autentice nu mor niciodată. Ele hibernează doar, pînă cînd vorbirea le readuce la viață”.

În *Expresivitatea ideilor* metafora este prelungirea firească a ideii, este, de multe ori, veșmintul ei... expresiv: „Căutarea unei noi expresii pentru o idee nouă nu dovedește anterioritatea ideii față de expresie, ci seamănă cu -punerea scharf-ului- (s.n.) în aparatul de filmat”. Sau tipul superior de metaforă, personificare în concept și translare a mitului în judecată: „Arta este Dionysos contemplat de Apollo, trăire innobilată de cuvînt”.

Ar fi un interesant exercițiu de interpretare dacă am aplica analizei *Expresivității ideilor* propriile ei adevăruri. Sintem siguri că această încercare n-ar denunța prea multe dintre atît de convingătoare și elegant exprimatele idei ale cărții lui Henri Wald.

GRIGORE TRAIAN POP

Antonis Mystakidis și românii

La Malmö, în Suedia, trăiește și scrie despre literatura noastră Antonis Mystakidis, unul dintre cei mai buni și mai serioși cunoscători și civilizației române dintru începuturi și pînă azi. Dar cine-i de fapt, Antonis Mystakidis? E un cărturar subtil dublat de un autentic poet. Din cauza avaturilor istoriei a locuit în România, în răstimpul 1916—1940, împreună cu întreaga sa familie. Aici, în București, a învățat carte, aici a deprins pasiunea de a ne iubi și de a ne face cunoscuți, prin intermediul limbii grecești, Europei și nu numai ei. Aici a debutat, pe cînd era elev, cu poezia *La moartea lui Anghel Marinescu*, unul din strălucirii profesori de limbă și literatură latină ai Capitalei, în *Anuarul Liceului Mihai Viteazul pe anul școlar 1925—1926*. Timp de un deceniu și jumătate publică în presa literară românească poezii, proze, articole de istorie și critică

literară, mici evocări, precum și numeroase traduceri din literatura greacă. Numele său îl întîlnim în paginile revistelor *Licăriri*, *Luceafărul*, *Familia*, *Revista literară a Liceului Sf. Sava*, *Convorbiri literare*, *Adevărul literar și artistic*, *Realitatea*, *Oriental*, *Secolul*, *Cuvîntul Capitalei*, *Curentul literar*, *Evenimentul zilei*, *Dacia redivivă*, *Munca literară*, *Reporter*, *Boabe de griu*, precum și în ziarele comunității grecești din București: *Hellas* și *Ethnos*. În 1933 publică, în traducere românească, romanul *Stînca roșie* a lui Grigorios Xenopoulos, cu desene de I. Teodorescu-Sion, bucurîndu-se de aprecieri unanim favorabile. Tot din acest an datează întîia traducere, din românește, a schiței *Privighetoarea* de I. Alex. Brătescu-Voinesti, ce s-a publicat în revista *Nea Estia*. Urmează un lung șir de traduceri din literatura română mai veche și mai nouă. Lui Antonis Mys-

takidis îi datorăm întîiul studiu, în grecește, închinat lui Mihai Eminescu, *genial poet român (1942)*, antologia *Scurte popasuri în poezia română contemporană (1943)*, precum și micromonografia *Trei gravuri române: V. Dobrian, D. Dumitriu-Nicolaide și Marcel Olinescu (1944)*. Am făcut aceste precizări, deoarece H. Zalis, într-un dialog cu Antonis Mystakidis, afirmă, *complet cronat*, că preopinutul său s-a născut în România („Am văzut și am aflat lucruri noi”, în *Gazeta literară*, 7, nr. 35(337), marți 23 august 1960, p. 8, col. 4—5). Or, adevărul e cu totul altul. Antonis Mystakidis s-a născut în localitatea Almyros, din Grecia, în ziua de 12 iunie 1908. Pentru Antonis Mystakidis, care a făcut atîtea servicii culturii și literaturii române, cuvenitele vorbe de bine pe care le merită.

NICOLAE SCURTU

Cronica literară în linii frînte

de LINU

Cleopatra Lorințiu, *Aproape imaginară*, Editura Cartea Românească, 1987.

Poeta nu se simte pregătită pentru a se integra în fluxul existenței cotidiene: ea contemplant existența de undeva, de sus.

Așa s-ar putea intitula Cartea sonetului (C.R., 1987), prima parte dintr-un amplu studiu dedicat de autorul celor mai multe sonete, peste o mie, în limba română, acestei forme fixe de poezie în literatura universală și care se adaugă lucrărilor anterioare ale lui J.C. Rowell, *The sonnet in America*, Oakland, 1987, Heinrich Welti, *Geschichte des Sonettes in der Dichtung*, Leipzig, 1884, Asselineau, Hébertot, Raynaud, Ibrovec (José Maria de Hérédia, 1923).

Originea sonetului ar fi, după italienii siciliană, după francezii, provenșală. Primul sonetist notoriu e Cecco Angiolieri (m. 1313). Vin apoi Dante Alighieri și Petrarca pe care îl imită în Spania Inigo Lopez de Mendoza, marchiz de Santillana (*Sonetos fechos al ytalica modo*). Francesco Berni (m. 1535) devine celebru prin sonetul *Donna Brutta*. Moda italiană trece în Anglia prin Thomas Wyatt (m. 1542), Edmund Spenser, sir Philip Sidney, supranumit Petrarca englez (m. 1586), autorul lui *Astrophel and Stella*. Francezii sînt reprezentați în secolul al XVI-lea de Louise Labbé, Joachim du Bellay, Ronsard (*Sonnets pour Hélène*, 1574) și Jean de Sponde, italienii prin Pietro Aretino (m. 1556). Reprezentanți iluștri în continuare sînt Shakespeare (1600—1609), Michelangelo (1623), Gongora (1627), John Donne (*Holy Sonnets*) și Milton (1642—1658). Timp de aproape un secol și jumătate sonetul e uitat, spre a reveni în Italia cu Ugo Foscolo (*Sonetti*, 1802), în Portugalia cu Barbosa du Bocage (m. 1805, *Os Sonetos*), în Anglia cu Wordsworth (*Miscellaneous sonnets, Sonnets dedicated to Liberty*, 1807), Keats (1816), în Polonia cu Adam Mickewicz, (*Sonety Krymskie*, 1826), în Germania cu August von Platen (*Sonette aus Venedig*, 1825). Secolul al XIX-lea mai numără pe Giuseppe Gioachino Belli

Din o mie de manuscrise care sosesc la redacție prin poștă, o sută dovedesc o bună cunoaștere a limbii române. Din acestea o sută, zece sînt publicabile. Iar din acestea zece, unul are o valoare literară remarcabilă. Este mult? Este puțin? Este, în orice caz, suficient pentru a-l răsplăti pe redactorul care îndeplinește munca de triere a scrisorilor. În fond, în și mai mică proporție se află aur în nisipul aurifer. Dacă ne mai gândim și la faptul că numai la publicația noastră sosesc și treizeci-patruzeci de scrisori pe zi și că în țară mai există numeroase alte reviste care se ocupă de creația tinerilor — plus cenacluri, festivaluri, concursuri — ne dăm seama că pină la urmă cantitatea de literatură bună care se obține nu este deloc neglijabilă.

Adevărul este că nu peste tot în lume preocuparea pentru literatură are asemenea proporții. La noi există o uriașă arie de selecție, din care nu lipsesc nici una din localitățile țării, fie sat sau oraș. După cum nu lipsește nici o profesie, de la strungar la învățător și de la electro-nist la agronom. Totodată, numeroase instituții — reviste, edituri, case de cultură, cluburi — se ocupă cu zel, și uneori chiar cu un exces de zel, de promovarea creației literare. Există toate premisele pentru a se ajunge la rezultate extraordinare. Și totuși...

Totuși, nu tot ceea ce este bun se publică și nu tot ceea ce se publică este bun. Autori care ar fi avut în momentul de față un mare prestigiu — în țară și în străinătate — dacă ar fi fost lansați și

cu *Soneti romaneschi* (1819—1847), Elisabeth Browning cu *Sonnets from the Portuguese* (1847), Sainte-Beuve și Baudelaire, pe olandezul Jacques Fabrice Heman Perk (m. 1881), cu *Sonnetten Krans: Mathilde*, brazilienii Luiz Guimaraes (*Sonetos e rimas*, 1880), Alberto de Oliveira (*Sonetos e poemas*, 1885), Antero de Quental (*Os sonetos completos*), Don Pedro de Alcantara (*Sonetos escritos no exilio*, 1892), francezul de origine cubaneză José Maria de Hérédia cu *Les Trophées* (1893). Sonete celebre au mai scris Poe, Mallarmé, Rimbaud, Eminescu, iar în secolul nostru Rilke (*Die Sonette an Orpheus*, 1923), Valéry și alții.

Traducând înainte *Astrophel și Stella* de Phillip Sidney, *Canționierul* lui Cecco Angiolieri, Tudor George nu face în cartea sa o istorie a sonetului, ne oferă într-o secvență finală portretul lui Cecco Angiolieri prezentat ca „vestitorul Anticristului”, comentarii despre sonetele luxurioase ale lui Aretino și note despre Baldassare Castiglione, Tullia d'Aragona și Veronica Franca și portretul lui Michelangelo, „magistrul sonetului”, însoțite de numeroase traduceri proprii. În primele capitole, *Perena Poësis și Poësis — Spațiu conflictual*, obiectul îl formează estetica poeziei, constind ca și în

Cursul de poezie al lui G. Călinescu, dintr-un sistem de norme și o compoziție bizuită pe ceea ce anticii numeau *agon* (joc, întrecere), iar medievalii *ten-siune*. În spirit clasic, Tudor George nu concepe poezia în afara rațiunii, a unei „arte” poetice directoare. Sonetul ar fi o poezie a cărei structură e asemănătoare cu aceea a sistemelor vii, descrise de genetiștii, de exemplu de Francois Jacob, avind la bază un întegron. Există la Tudor George o năzuință științifică de explicare a poeziei exprimată și liric prin sonetul *Conceptul — Integron* („Ne-izbăvit; din lanț în lanț — Izvor al nesecatului Modul — Cum, val din val, se desfășoară — sul — Proliferantul timpului bilanț!”).

Mai interesante ni se par interpretările poeziilor care includ o artă poetică precum sonetul *Correspondances* de Baudelaire cu teoria sinesteziei, punct de plecare al simbolistilor (Tudor George dă versiunea sa după aceea a lui Philippide și Arghezi) sau sonetul *Voyelles* de Rimbaud, experimentind fenomenul auditivei colorate. Traducătorul vine cu o observație: „Vocala U este sugerată de culoarea verde, în loc să fie egalizată cu galbenul, cum s-ar conveni... pentru motivul următor: Culoarea fundamentale ale picturii sînt, după cum se știe, cele foto-

site de vechii egipteni: roșu, galben și albastru, iar din combinațiile lor rezultă toate celelalte complementare, întregul spectru și deci și majorele alb-negru. Culoarea verde se compune din galben și albastru, nefiind pură ea însăși, fapt care se pare că i-a scăpat din vedere poetului. U ar fi putut să corespundă albastrului, Uraniei și mării terestre, iar O — galbenului polar, stacojului toamnei, orfevreriei cosmice etc.”.

Respectind „eroarea” poetului, Tudor George face și citeva aplicații: „Încercînd să imaginăm un iodler, de pildă: G-la-rio!, vom avea combinația: albastru, negru, roșu-negru, ceea ce ar propune interpretarea următoare: un început luminos, cu speranță promițătoare, o amiază sumbră și un amurg sumbru singeros. Reluînd, apoi, strigătul marinăresc, propriu în orientarea pe ceată a pescarilor: Aho!, formația culorilor va fi următoarea: negru, albastru, alb, adică un început sumbru, urmat de o deschidere senină și o lumină intensivă”.

Din multe traduceri de poezii ce ni se oferă mai cităm: *El Desdichado*, (*Desmoștenitul*) de Gérard de Nerval, *L'Azur și sonetul lebedei* de Mallarmé, *Ode secrete și Le vin perdu* de Valéry, *Sonetul lui Arvers* din volumul *Mes heures perdues*, dedicat doamnei Menesier, fiica lui Charles Nodier, șase sonete de Maynard, sonetul *Uranie* de Voiture și sonetul *Job* de Benserade (care au divizat lumea literelor franceze în 1648). Găsim însă și aproximări, cuvinte obscure, formații proprii mai greu de acceptat: *Iscornuri în loc de noires trainees*, *viața terestrului disper în loc de mon temps sur la terre*, *miinle-i eburne* (albe ca fildeșul), *rătăcesc prin stepe în loc de J'erre parmy la plaine*, într-un sonet de Du Bellay (tot aici cuvîntul *muica* în loc de *nourrisse*). Sambuco la Angiolieri nu înseamnă barcă? Pentru cuvîntul *ricadia*, la același poet, echivalent cu *molestia, tormento, chin* ni se propune românescul *năduf* care însă în italianește se spune *calura*. Celebrul precept din *L'art poétique* de Verlaine, *Prends l'éloquence et tords-lui son cou!* e tradus în românește prin: *Jos gîtul Elocvenței, neică!* În schimb sună bine traducerea versurilor din *Ébauche d'un serpent* de Valéry: „Tu grades les coeurs de connaitre / Que l'univers n'est qu'un défaut / Dans la pureté du Non-Être!” — „Strein le fă lor sufletul credinții / Că universul nu-i decît defectul / Iscat în puritatea Neființii”.

Desen de MIHAELA POPA, clasa a V-a.

O PRIVIRE CĂTRE CEI CARE VIN

Alex. Ștefănescu

A spune da

sustinuți la timp stau încă pe coridoarele redacțiilor sau ale editurilor, așteptînd să li se dea puțină atenție. Iar autori lipsiți de orice talent publică anual cite o carte, dau autografe, jau parte la întîlniri cu cititorii, îndeplinesc în gol întreg protocolul gloriei. Ce se întîmplă? Este ca și cum un izvor cu apă curată ar fi fost adus cu mare greutate la suprafață și acolo, din cauza unei țevi racordate greșit, s-ar capta doar o mică parte din această apă, în amestec cu tot felul de impurități.

Instituțiile care se ocupă de creația literară a tinerilor sînt, după cum spuneam, numeroase, dar nici una nu are o responsabilitate precisă în acest sens. Îndeplinesc această activitate capricios, „printre altele” și adeseori fără competența necesară, deoarece nu sînt specializate în vreun fel. Nu urmăresc în mod sistematic apariția tinerilor talentați, ci lasă totul în seama intîmplării: dacă un tînar li se adresează, bine, dacă nu, iar bine. De asemenea, aceste instituții nu pleacă de la o imagine de ansamblu a fenomenului, nu ierarhizează valorile și de aceea se poate adeseori intîmpla să manifeste entuziasm față de un tînar mediocru sau să dovedească dintr-odată mai multă exigență decît trebuie în judecarea textelor unui tînar foarte dotat. Dacă o instituție s-ar ocupa exclusiv de promovarea debutanților, dacă prestigiul sau chiar existența ei ar depinde de valoarea cărților de debut pe care le propune, și-ar crea un sistem de orientare în acest domeniu și n-ar lăsa să-i scape din vedere nici un autor talentat. Nu s-ar mai intîmpla, de exemplu, ca un poet de va-

loarea lui Mihail Gălățanu — care s-ar fi impus cu impetuozitatea unui Labis, dacă i s-ar fi acordat atenția necesară — să stringă bani de la rude și să publice un volum sărac și nereprezentativ la Editura Litera. Nu s-ar mai intîmpla ca un prozator care exprimă cu o vervă inimitabilă starea de spirit a tinerilor de azi — Tudor Călin Zarojanu — să nu-și găsească încă locul în volume colective de debut, pline de texte bătrînicioase.

Există mulți scriitori consacrați care dovedesc generozitate în susținerea tinerilor. Dar există și scriitori consacrați care se ocupă de tineri în mod interesat, pentru a-și face popularitate, pentru a-și constitui o suită sau o gardă de corp,

pentru a se oglindi narcisistic în chipuri literare modelate după chipul și asemănarea lor. Este o mare plăcere să spui DA unui tînar care îți aduce primele lui încercări literare, să-l vezi iluminat de bucurie și recunoștință. Dar este o și mai mare plăcere — de ordin moral — să spui DA numai acelui tînar care are într-adevăr talent. După opinia mea, entuziasmul nediferențiat față de tineri este la fel de iresponsabil ca și opacitatea nediferențiată.

Vin, într-adevăr, dinspre viitor noi scriitori. În România, creația literară a fost și continuă să fie o bogăție naturală nesecată. Dar trebuie să o valorificăm cu atenție, cu pricepere și cu promptitudine.

De cîte ori va trebui

conștiința imi spune :
aprinde soarele
pune-l de veghe la hotare,
adu-ți stelele și toate gîndurile
de libertate,
mori pentru patria ta
de cîte ori va trebui
să-i naști cîntecul ; ține minte
a spus conștiința în limba ei

și pietrele dăntuiau
prin r-ul lor ;
se-agăța luna de streașina patriei
ca o lumină
de altă lumină,
comunistul făurea lumea
cu mîntea și dalta
dădea drumul pășărilor
și ele-mi spuneau :
iubește-ți patria...

românească

imi creșteau pruncii în miini

MARIA TIMUC

Poeme de
Dan
David

Tata

Eu ți-am adus pietricele să te joci, tată!
Ți-am adus pietricele colorate de pe prund.
Am buzunarele pline de pietricele.
Și tata avea dreptate, avea 80 de ani, avea parkinson.
Și tata incremenise într-un joc nespus de frumos.
Pe fruntea lui o dungă de lumină care
nu mai voia să se stingă.
Tată, ți-am adus roțițe ruginite! O pungă de roțițe
ruginite ți-am adus.
Ți-am adus roțițe ruginite să te joci, tată!
Și tata avea ochii închiși, se inecase în propria sa
făptură.

Și tata se confundase cu el însuși —
deasupra lui, făcliile nopții înghețaseră.
Tată, am făcut o bărcuță, un avion de hirtie
și-un ghioc.
Să ne jucăm pe-nținsele ape, să zburăm, să ne ghicim
norocul!
Și tata împodobise camera cu neclintirea lui.
Și tata era pur, mirosea a simburii de cireș, a pământ.
Deschide ochii, tată, spune-mi două vorbe albe!
Ți-am adus o stradă ruptă, mergi pe ea, cazi, urlă
cât poți!
Ajută-mă să vin lângă dumneata, să dau foc poemelor,
să rid!
Și tata avea dreptate, avea 80 de ani, avea parkinson
tăcea verde, tăcea tentacular, miinile lui căutau
absențe în aerul negru.
Eu ți-am adus pietricele, tată! Ți-am adus pietricele
să te joci!
Pietricele colorate de pe prund. Am buzunarele
pline de pietricele.
Un roi de furnici a incremenit pe dunga de lumină.

* * *

Ziua de azi te-a părăsit, tată!
A rămas doar un bocanc pe leasă. Doar un orin
plângind în riu.
Doar ușa de la magazie și mama.
Ești amar ca un principiu, tată! Ești principiu de
funcționare al nopții. Ești principiu ce-și soarbe
sieși ființa.
Ești un incendiu mut, o iceană de-un verde rece,
brumos.
Ai trecut cu căruța pe la răspântii și poduri.
Calul te privea cu milă, cu șofală, cu nespuse
frumusețe.
Calul n-avea nimic împotriva.
Ochii dumitale, două lipitori încolăcite, priveau
în pustiu, unde puzderia de goluri dintre om și fenomen
implinește ritualuri profane.
Miinile dumitale, două limbi moarte.
Mina stingă, limba greacă. Mina dreaptă, ebraica.
Doar timpul
circulă năzdrăvon printr-o limbă de circulație
internațională.
Nu-ți mai cunoști marginile, tată! Nici începutul,
nici sfârșitul. Ești singur pe pământul nebun.
Bolta nopții ți-a sfârșit liniștea-n două, ți-a spart
moartea, ți-a
aruncat-o în toate părțile. Ai rămas singur sub
pomul acela trăznit, al lui Adam.

**Un om care a mers toată
viața pe drumul omului**

Și noaptea scormonești pământul, tată!
Îți vine să riți, nu poți să riți, n-oi ris niciodată...
Te doare orice măr care cade, secole întregi de
inadecvare și delir ți se-ncolăcesc la picioare.
Te doare cămașa, te doare viața, te doare stîlpul
porții.
Îți vine să plîngi, nu poți să plîngi, n-oi plîns
niciodată...
Nu te-ai gândit niciodată la o moarte rafinată, la o
moarte exactă, la o moarte bogată.
Ești ostenit, ți s-a lipit umbra de gardurile putrede.
Te culci tîrziu, tată! Te culci tîrziu, iar cînd te scoli
se dărimă dimineața, se sparge tăcerea, o boare
diafană
invăluie textul —
tată, augustă catedrală, peisaj calm, intangibil, scriu
cu scumpătate despre dumneata
și te socotesc un om care a mers toată viața
pe drumul omului.

Libret de operă

ÎN LABIRINT

după romanul „Trucaj” de George Arion

Liana Alexandra

În urmă cu un an, am primit în dar, de la George Arion ultimul său roman, *Trucaj*. Lectura a pornit, cum mi se întâmplă deseori, chiar în aceeași zi, căci indiferent de limbajul specific prin care ne exprimăm, gândurile, idealurile și finalitatea actelor noastre creatoare sînt aceleași.

N-aș fi crezut, la prima lectură, la acel început de decembrie 1986, că-l voi lua și-l voi duce cu mine în lumea Euterpei pe ziaristul-detectiv, fermecătorul și luminosul personaj, care te plîmbă prin toate stările sufletești cu o finețe și rapiditate uimitoare, peste toate ascunsele undiri piutind o gravitate finală a responsabilității existenței sale.

În timp ce citeam aveam impresia că întonez muzică și, după repetate lecturi, am început să reiau textul și cu metode de analiză strict muzicală. Spre uimirea mea (dincolo de acțiune sau de încărcătura metaforei) George Arion își arcuiește microstructurile, frazele și întregul discurs literar după legi specifice artelor temporale (muzica, poezia și dansul). Din acest punct de vedere, după opinia mea, el rămîne un poet și cînd scrie proză, căci proza sa are tainice simetrii.

Căutînd să mă apropiez cit mai mult de spiritul textului, muzica am gândit-o într-o expresie luminoasă, cu structuri modale de tip consonant, cu arii, duete, cvartete etc., cu speranța de a realiza un teatru muzical capabil să sugereze verva, contrastele și suplețea scrierilor lui George Arion.

George Arion

Recunosc, n-am avut la început nici o încredere în propunerea Liane Alexandra ca, pornind de la unul dintre romanele mele, să realizăm o „operă polițistă”, poate prima operă polițistă din lume, sau, în orice caz, una dintre puținele de acest gen. Intre o carte cu acțiune dinamică, plină de tensiune și de neprevăzut și muzica de operă, ce presupune un anume hieratism, mi se părea o neconcordanță deplină. Dar tenacitatea acestei excepționale compozitoare mi-a spulberat indoielele. Din „galaxia Gutenberg” eroii mei s-au trezit innobilăți prin transferul într-un univers sonor plin de căldură și culoare, de o limpezime de cleștar, de un modernism bine temperat și de un farmec greu de analizat. Pentru prima oară am ascultat această operă executată chiar de Liana Alexandra la pian și am fost covârșit de puterea ei de a înțelege, de a descifra și de a transfera în sunete zbuciumul din sufletul unor personaje. A fost o experiență pe care n-am s-o uit și pentru care îi mulțumesc. Dar, mai ales, îi mulțumesc pentru îndrăzneala și perseverența ce-au înfrînt prejudecățile multora, inclusiv pe cele ale celui care semnează aceste rînduri.

Nr. 3

„Andrei Mladin, dacă ții la viață nu te du pe Insula Zorelelor!”
Andrei: Trebuie să-l găsesc pe Hara. Poate și pe ucigaș. Am eu o răfuială cu el. Am o răfuială cu toți cei care se dau la oameni. Oare am halucinații? Trebuie să-l găsesc pe Hara.
Adelaide: Dă telefon, Andrei Mladin.
Andrei: Degeaba, nu mă crede nimeni. Parcă aș fi din nou în labirintul acela.
Hara: Totul este o farsă! Nu s-a întimplat nici o crimă.
Andrei: Oare am halucinații?
Cititor 1: Andrei Mladin, dacă ții la viață, nu te du pe Insula Zorelelor!
Andrei: Oare am halucinații? Parcă aș fi din nou în labirintul acela.
Hara: Totul este o farsă! Nu s-a întimplat nici o crimă.
Andrei: Trebuie să-l găsesc

pe Hara. Poate și pe ucigaș. Am o răfuială cu el.
Adelaide: Dă telefon. Totul este o farsă. Nu s-a întimplat nici o crimă.
Andrei: Am fost victima unei farse atât de abil ticluită, încît nu mi-am dat seama că totul e doar o amăgire, o plasă de minciuni și confuzii.
Adelaide: Dă telefon.
Andrei: Cine mai ești și tu, Adelaide, Adriana, Ariadna, Afrodita? Oare am halucinații?
Adelaide: Dă telefon.
Andrei: Degeaba, nu mă crede nimeni. Parcă aș fi din nou în labirintul acela.
Nr. 4
Andrei: Scăpați-mă odată de osîndă Trimîndu-mi o barcă Să plec în țîntul meu Sau lăsați-mă mai bine să ajung Asemeni ființelor de-aici

Să mă pierd pentru vecie
În această lume minunată.
Nr. 5
Ne imbarcăm pe vaporosul vaporos. În curînd o să vizităm Insula Zorelelor. Bănuiam acum o săptămînă că vom vizita Insula Zorelelor?
Andrei: Hara, tu crezi în presimțiri?
Hara: Hai! M-ai ras! Nu m-așteptam. E o chestie de metafizică. Sînt depășit. Nu mai vreau s-aud nimic.
Andrei: Vezi cum ești?
Hara: Schimbător cum e jocul. Dar tot n-am chef s-auscult baliverne. Vreau fapte! Cam ce presimțiri?
Andrei: Stai Hara... O clipă. De cînd sintem aici?
Hara: Unde aici? Pe acest pămînt? Dintotdeauna.
Andrei: Aici la colocviu.
Hara: Parcă nu știi. De-o săptămînă.
Andrei: Bănuiam noi acum o săptămînă că vom vizita

Poeme de

Dumitru Velea

„Se spune că Democrit s-a orbit singur, pentru ca lumina, percepută de ochi, să nu-i tocească ascuțimea spiritului. Și acesta este același om care, după spusele lui Cicero, a cutreierat jumătate din lume. Dar nu a găsit ce a căutat”.

KARL MARX

Fășii de pînză

Cine cioplește o piatră se eliberează de piatră;
cine se eliberează de piatră devine copil;
cine devine copil se joacă cu pietrele;
cine se joacă cu pietrele le citește semnele;
cine le citește semnele se preface într-o carte;
cine se preface într-o carte este viu, fără de moarte.

Copilul, după Heraclit

Înfășurat ca un nod, pe-o piatră,
într-un răsărit de soare, șarpele
Copilul îi admiră solzii verzui —
ar părea să fie un smoc de iarbă.
În țîpătul soarelui șarpele șuieră,
incepe muzica mișcării și-a nemișcării.
Copilul este fascinat de solzii aurii
ce merg înapoi, deși el stă pe loc.
Sub fiecare solz un solz se revoltă
și îi retrace viața celui de deasupra.
Un șarpe verde iese dintr-unul aurii,
deși copilul unul singur văzuse.
În lumina roșiatică de amurg,
un șarpe strălucitor rămas pe piatră,
celălalt s-a retras sub piatră,
precum un ochi închis pe timp de noapte.
În șarpele aurii, copilul
a fost găsit de zori, domînd pe piatră.

Insula Zorelelor ?
Hara : Da' de unde ! Abia ieri ne-au spus. Eu unul nici nu ştiam că există. De unde să fii la curent cu atâtea fenomene geologice, sau cum le-o fi zicind.

Andrei : Eu ştiam... Am şi fost acolo... Am cunoscut pe insulă un om extraordinar... O să-l cunoşti şi tu... Dar nu despre asta e vorba.

Hara : Dar despre ce ?
Andrei : Ei bine, de cind simtem aici visează insula asta... Ii visează ruinele... Pietrele ei incinse de soare... Şi pe ele văd singe... Singe care curge în pirai.

Hara : Excelent ! Ştiu ce înseamnă : au tăiat niscaiva orăştanii pentru ospăţul de azi. Mii de parime ! Vom minca străsnic !

Andrei : Toată săptămîna n-am visat decît pete uriaşe de singe...

Hara : Ce grupă sanguină ? Cu o asemenea hemoragie va trebui să facem transfuzii. E bine să fim pregătiţi. De-ai-a te zvircolai prin somn şi gemeai ! Dacă te ştiam lovit de profetii, imi alegeam alt coleg de cameră. Din pricina ta am stat o groază de ceasuri cu ochii în tavan şi mi-am recapitulat viaţa. Acum am un sentiment de... cum îi ziceti voi ? A. da, de instrăinare faţă de tot ce-am făcut. Dacă dormeam, adio analize şi tribulaţii sufleteşti. Tu eşti de vină dacă nu mă mai respect. O să-ţi cer daune. Imi dai porţia de la prinz. Măcar supă... Mai bine renunţi la excursie.

Andrei : Nici nu mă gîdesc. Deşi mă mai sfătuieste cineva să nu merg pe insulă.

Hara : Cine anume ?
Andrei : (întinzînd un bilet) : L-am găsit în buzunar.

Hara : Nu l-ai mîzgălit tu ? E scris cu cerneală roşie. În stiloul tău e cerneală de culoarea asta. Doar eu şi l-am umplut.

Andrei : Eşti într-o dungă. Cum să scriu o asemenea prostie : „Andrei Mladin, dacă ţii la viaţă, nu te du pe Insula Zorelelor“.

Hara : Omule, poate eşti atît de bolnav, încît nici nu mai ştii ce faci. Sau poate ai chef de vreo aventură şi fiindcă nu ţi s-a ivit prilejul cauţi să provoci tu una. Te cred în stare de orice. Cu morile tale eoliene nu e de glumit... Adică nu tu mi-ai strecurat asta în buzunar în timp ce stăteam adineaori de vorbă ? „Haralambie Necşulescu, dacă ţii la viaţă, nu te duce pe Insula Zorelelor ?“

Suzana : (întinzînd şi ea un bilet) : „Suzana Mecula, dacă ţii la viaţă nu te duce pe Insula Zorelelor“. Nu m-aşteptam la aşa ceva din partea ta.

Andrei : La ce nu te aşteptai ?
Hara : Nu le-ai scris tu ?
Andrei : Negativ.

Hara : Fuği, dom'le de-aici, tu le-ai scris ! Cunoşti stilul.
Andrei : Care stil ?

Hara : Ai nevoie de senzaţii tari. Ei bine, nu mă poţi face să nu merg pe insulă.

Andrei : Nici nu vreau aşa ceva.

Bolbocea : Haideti, domnilor, pe vas ! Ne-apucă noaptea !

Nr. 7

Andrei : Hara... Te rog să mă crezi... Stiloul meu a fost la Ştefan Comşa... Abia adineaori mi l-a dat. Vinereanu are şi el un stilou plin tot cu cerneală roşie...

Bolbocea : Debarcarea vă rugăm...

Stolerciu : În sfîrşit aţi mai ajuns din nou pe aici, aşa cum aţi promis.

Andrei : Imi pare bine că nu m-aţi uitat.

Stolerciu : Cum o să vă uit ? În articolul pe care l-aţi publicat s-au strecurat nişte greşeli care nu pot fi uitate în vecii vecilor.

Bolbocea : Sigur nu e vorba de greşeli de tipar.

Stolerciu : Ba chiar de greşeli de tipar. Ei, mă bucur că sînteţi oaspeţii mei. De cei mai mulţi dintre dumneavoastră am şi auzit. Daţi-mi voie să vă prezint pe soţia mea, Adriana !

Bolbocea : Vă mulţumim mult de tot pentru că aţi acceptat ca grupul nostru să vă tulbure liniştea cercetărilor pe care le întreprindeţi în folosul ştiinţei şi al oamenilor. Sîntem extrem de onorati. Ştiţi, eu sînt poet. Locuiesc chiar în oraşul de vizavi. De multă vreme am auzit de lucrările dumneavoastră. Uneori stăteam pe mal şi mă uitam la Insula Zorelelor. Eram extraordinar de emoţionat la gîndul că o personalitate de valoare, dumneavoastră se află atît de aproape de mine.

Stolerciu : Nu cumva ne-am mai văzut ?

Bolbocea : Nu. Am vrut de mai multe ori să vă cunosc, dar în cei zece ani de cînd sînt în oraş, de-abia acum am cîntea să vă întîlnesc.

Hara : Cit de mare e insula ?

Stolerciu : O poţi încerca în trei ore de mers agale. Iată, aici e piaţa unde se desfăşura o bună parte a vieţii cetăţii. E înconjurată de clădiri pe care am încercat să le reconstituiam. De-aici se poate vedea întreaga insulă. Cetatea n-avea nici un zid de apărare. Dinspre sud era pur şi simplu inabordabilă. Doar un alpinist s-ar putea încumeta să escaladeze panta aceea. Apoi acolo sînt nişte tufe atît de dese, încît nu le poţi străbate decît dacă le dai foc. Or, asta ar fi alertat îndată pe stăpînii insulei. Dinspre nord, unde panta e mai dulce, nu se poate sosi decît prin portul care era păzit zi şi noapte. Practic, cetatea era inexpugnabilă şi nici că a fost cucerită vreodată. Doar un seism a reuşit s-o infrîngă.

Vinereanu : Cum luaţi legătura cu oraşul ?

Stolerciu : Avem o barcă. Acum însă barca are motorul defect. Aştept un mecanic s-o repare.

Vinereanu : Dumneavoastră chiar nu părăsiţi insula ?

Stolerciu : Ba da. Dar numai rareori şi numai dacă e neapărat nevoie.

Bolbocea : Ce înseamnă pasiunea ! Jertfeşti totul pentru ea.

Stolerciu : N-am jertfit nimic. Am trăit exact cum am dorit.

Marinar : Sîntem gata de plecare. Cînd să fim miine aici ?

Stolerciu : La zece dimineaţa.

Marinar : E-n regulă.
Hara : Cum adică, pînă miine rămînem fără legătură cu oraşul ? Dacă se-ntîmplă ceva ?

Stolerciu : Pînă miine nu-i mare lucru. Şi-apoi ce să se întîmple ? Avem de toate aici.

Hara : Aveţi şi... Totuşi, să admitem că se-ntîmplă ceva : telefon este ?

Stolerciu : Nu. Şi nici staţie radio-emisie. Dar fiţi fără grijă : n-o să păţiţi nimic.

Vinereanu : Cu-atît mai bine că ne izolăm de lume. Cu-atît mai bine.

Hara : Păstraţi în casă o sumedenie de obiecte preţioase. Nu vă e teamă de hoţi ?

Stolerciu : În primul rînd, nu le tin decît puţină vreme. Doar aşa, să-mi bucur puţin ochii cu ele. Le trimt după aceea la Marele muzeu. Acolo sînt şi mai în siguranţă şi mai bine păstrate şi vor încînta nu numai ochii unui bătrîn îndrăgostit de forme vechi.

Adriana : O să fii mai prudentă atunci cînd o să-mi spui că eşti îndrăgostit doar de mine.

Andrei : De unde o cunosc pe fiinta asta ? Şi încă bine de tot ! O simt ca şi cînd ar face parte din familia mea, ca şi cînd am fi trăit zile şi ani alături... Vă rog să mă scuzaţi.

Hara : Ştiţi, el e cam bolnav.
Andrei : Nu cumva vă numiţi şi Adelaide ?

Adriana : Nu. Dar ce v-a venit ?

Andrei : Si n-ati pozat niciodată vreunui pictor ?

Adriana : Nu.
Andrei : Nici măcar mai de mult... să zicem... acum vreo trezeci de ani ?

Adriana : Încep să cred că domnul Haralambie are dreptate atunci cînd spune că nu vă simţiţi prea bine. N-am pozat niciodată nimănu şi nici n-am să pozez vreodată. Dar ce s-a întîmplat ? Vă aduc aminte de cineva ?

Andrei : Cam aşa ceva.
Adriana : Asta e o jignire. Înseamnă că mai e cineva ca mine pe lume. Ce femeie ar accepta ?

Andrei : V-am supărat ?

Adriana : Vai, dar drept cine mă luaţi ?

Stolerciu : Sîntem cu toţi ?

Hara : Sîntem cu toţi.

Vinereanu : Ba nu, lipseşte Suzana.

Hara : Suzana ? Chiar. N-a fost cu noi.

Vinereanu : Domnilor, cine se duce să vadă ce-i cu fata ?

Bolbocea : Fiind cel mai tînăr, înţeleg că eu trebuie să mă sacrific.

Vinereanu : Nu, tinere, nu-ţi dau voie. Eu mă duc după fată. Începeţi masa fără noi. O să venim îndată.

Adriana : În sfîrşit, sosesc şi cei doi.

Vinereanu : Suzana... Suzana...

Bolbocea : Ei, ce-i cu Suzana ?

Vinereanu : Suzana...

Bolbocea : Da' zi dom'le odată, ce-i cu Suzana ?

Vinereanu : Suzana... a fost omorîtă...

LYCEUM

Mona Nicoară

Mona Nicoară a împlinit anul acesta cincisprezece ani. Invaţă la liceul bucureştean „Nicolae Bălcescu“. Asadar matematică, fizică, discipline încărcate de tab-uri şi rigori, din mijlocul cărora poezia se poate ridică — ori nu — triumfătoare. Verdictele sînt premature, fiindcă itinerariul între sămîntă şi rodul ei purtător de seminţe înseamnă imprevizibil şi risc. Există însă riscuri fertile. Exerciţiile poetice ale Monei Nicoară surprind înbucurător prin gravitatea privirii ce scrutăză lumea fără ingenuitatea virstei sale roz. Un inventar dramatic de sembe, o frenezie carnală din care mai tîrziu pot ţîşni rostiri memorabile.

SMARANDA COSMIN

Labiş

cind pasul i-odună pe talpă seminţe
şi glezna-i devine cosmos de fertile rotiri
el
leşă în urmă fructul cu aură
de nemingiat
de neimbrăţşat
de neubit indeajuns
el
ne include în palmele miinilor sale
ca mări întinse mingiilor şi simplu
peste univers
ce fericire ce pradă divină
să simţi aroma colţilor săi aburoşi
suffetul său de nimori incandescente
şi totodată ciclopicul său ochi deschis peste lume,
ce pedeapsă sublimă,
ce imensă dămicie,
pentru neindestulata iubire

Regula toamnei

să nu atingi cu mina nici o toamnă
copilul preistoric din gîndul tău se joacă
şi ingeni închizitori te lasă ciung de gînd
crucificate toamne să n-atingi,
şi nici mantaua sîntă a lor să nu o-mbraci
s-alungi din tine, dornic, frunzare răvăşite
leleşte-te de vînt
să nu rămii în ploaia pe care ţi-o trimit :
s-ar întimpla, mirată, să se aprească-n aer
să cînte-asurzitor cînd ne-am apropiat,
să ne topim încet în plasma-i sunătoare.

Desen de BIANCA CHIRILOIU, clasa a VI-a

Peisaj cu semănători

mina ta adulmecă albastrul din mine,
somnia mea îşi visează moartea
şi, speriat, se trezeşte paralizat şi rece
pe sprinceană ta precisă ca o graniţă,
visele iau forme tot mai ciudate,
de undeva se aude o muzică respirînd,
poate de la praznicul semănatului
cînd pasul tău oră neimblînzitele mele savane,
umplute cu urme de capite hibride, cu rădăcini
răzbunătoare,
apoi mai sînt şi degetele tale bariere,
trece teptăn prin maternitatea viselor mele,
şi urechea ascultător aplecată
asupra seminţelor crescîndu-ţi în umbră.

Blestemul castanelor

sub noi pămîntul ţipă subţire
suflat de greutatea fiecărei frunze
carnea copacilor se inserează
impietrită în uimirea ultimului greier
totuşi continuăm să existăm
şi de ruşine ne-am închide în coaja rotundă
a castanelor
sau ne-am ineca în norii dospîţi
pe cînd aerul toamnei curge ca o miere
prin ecoul singelui adormit.

Strofe fără imagini

- a) **Imaginaţia este.**
Ea este negaţia celui ce imaginează.
Umbra lui se întinde pe piatră,
chiar dacă pe-acolo nu trece niciodată.
- b) **Printre lumină şi întuneric este o mină cu o carte deschisă :**
dar nimeni nu poate să citească,
decît după ce el însuşi devine cuvînt.
- c) **O negaţie este imaginaţia,**
ea, care mă priveşte fără ochi
şi-mi dă identitate
după chipul şi asemănarea celuiilalt.
- d) **Imaginea dacă este aici,**
urmîndu-mă ca o umbră devoratoare,
atunci eu sînt dincolo,
imaginat în Imaginaţia cea Mare.
- e) **Este Opera sa în care totul se stringe**
ca într-un ochi sub pleoape.
Din Imaginaţia cea Mare
nimeni să iasă nu este în stare.

- ii) **Cărţile vechi s-au scris şi se citesc**
de unul şi-aceiaşi om —
scrib ultim
căzut între filele grele.

Arcul şi cele trei mîini

Mina tînărului întinse arcul,
mina bătrînului slobozi sâgeata,
mina copilului o opri în podul palmei ;

în mina copilului apără un ochi,
mina bătrînului dispără într-un fulger
şi mina tînărului căzu lingă arc.

De spus

Deasupra-i o pasăre acoperită cu achi — umple
bolţile —,
jos, talpa-i subţire taie în două şarpele
o imagine ce mă locuieşte de la naştere :
jumătate-n somn, jumătate în ungherul cu zestrea
primită —
o cupă şi destule veşminte cu fireturi de aur sau
plumb,
trecute din neam în neam, ca un vis într-o noapte
de veghe.

Ea poartă surprinzătoare convorbiri cu duhul poetului,
precum Daimonul cu Socrate.
(Poeme din volumul, predat Editurii Eminescu,
„Cartea dintr-o lună“)

TEATRU

Patimi aminate *)

Un spectacol antrenant, un discurs scenic bine construit și constant tensionat dramatic au oferit la începutul acestei săptămîni, la studioul de teatru „Cassandra” al I.A.T.C., studenții anului V — curs seral — (clasa prof. asoc. Mircea Albulesc), cu piesa *Stress de Mircea Radu Iacoban*. Deși nu ne propunem, în cele ce urmează, un comentariu amănunțit asupra scriiturii propriu-zise (piesa fiind destul de cunoscută: prima punere în scenă — 1978, la Teatrul Dramatic „G. Bacovia” din Bacău), să subliniem, doar, modalitatea binecunoscută a autorului, prin care, pendulînd între asprime și îngăduință, între blindete și sarcasm, încearcă, aici, o secțiune în conștiința atît de des stafidită a micului funcționar, aspirant, în taină, spre firești, omenești idealuri, dar incapabil de evadare din strînsoarea ruginită a birocrațismului și rutinei. Fără o miză coplesitoare, fără cuvinte mari sau declamatorii retorice (dimpotrivă, cu replici alerte și situații de un comic spumos), „aproape farsa” lui Mircea Radu Iacoban (de fapt o tragicomedie în înțeleșul cel mai curat al cuvîntului) reușește să treacă ușor spre spectator, cu întregul său cortegiu de răvășiri ascunse, de frustrări mocnite, de patimi aminate, toate izbucnind, firească, la un moment ce trebuia să vină, năvălînd, șuvoi devastator, spărgînd zăgazurile autocenzurii, creînd ipostaze pe cit de grotesci pe atît de dramatice și antrenîndu-l în vîltoarea fără scăpare pe care ei ce le-au iscat.

„De-a risu-plînsu”, joacă mult dragă lui Mircea Radu Iacoban (să argumentăm, alături de această *Stress*, doar cu *Simbătă la Veritas*, *Tango la Nisa*, *Fără cascade* și *Iva Diva*) s-a dovedit de această dată fericit comentată scenic de coordonatorul studioului, profesorul asociat la I.A.T.C. *Mircea Albulesc* (asistat de lector univ. *Alexandru Lazăr*). Să amintim, astfel, tratamentul în grup al dezumanizării provocate de birocrăție (ritmul de „samba” al linierii, șampilării și ordonării formularelor în „biroul centralizării”, replicile „în canon” către ghișeele pentru scurt timp deschise: „N-aveți...!” sau „Mîine, la unspe...!”) ca și tot în grup încercarea de menținere a unei dăchise (bănuită, molcomită tentativă de pătrunere a legăturilor cu realitatea), alături de îndrăzneții (și, credem, binevenita intervenție în text) reînnoțire; în actul II, la momentele din restaurant, „balul ștampilelor” desfășurîndu-se, după căderea peretelui cu ghișee (cădere simbolică, provocată de apariția oazei de decență, omenie, vitalitate și bun simț, pe care o reprezintă bătrînul Pană, tatăl Șefului), în chiar biroul funcționăresc, devenit loc de amare revanșe personale, de izbucnire a patimilor mocnite, de, în cele din urmă, mari tristeti.

Fără îndoială, însă, succesul deosebit al spectacolului se datorează, în ultimă instanță, jocului „dezlanțuit” al celor nouă studenți. Am putut remarca, astfel, trei viitoare actrițe, de care, cu siguranță, vom mai vorbi: *Emilia Popescu* (*Nectara*), *Natasa Raab* (*Severina*) și *Diana Gheorghian* (*Valența*), toate cu un farmec deosebit, cu deosebită sensibilitate și inteligență scenică, nuanțînd cu suptele și elegante partituri pe alocuri destul de delicate. Alături de ele — viitoarele, credem, interesante personalități actricești ale lui *Adrian Tilieni* (*Pană*), *Mihai Bica* (*Șeful*), *Mihai Coadă* (*Curmei*), *Angel Bababoc* (*Teofil*), *Aurelian Burtică* (*Cetățeanul*) și *Marius Rogojinschi* (*Domnul X*), interpreți de reală acuratețe și profunzime scenică, posesori ai unor remarcabile mijloace de expresie, puse în valoare cu de-a dreptul maturitate.

Stress pe scena „Cassandra” a I.A.T.C. — un moment de referință atît pentru autor cit și pentru cei pe care îi putem numi deja, de pe acum, demni reprezentanți ai scenei românești.

GABRIEL NĂSTASE

*) *STRESS*, de Mircea Radu Iacoban, la Studioul de teatru „Cassandra” al I.A.T.C., în interpretarea studenților anului V, curs seral, clasa prof. asociat Mircea Albulesc.

MUZICĂ

Liviu Prunaru — Valeriu Rogacev

Recitalul cameral din Sala Studio a Ateneului — 9 noiembrie — vizează genul sonatei pentru vioară și pian, sau — de ce nu — pentru pian și vioară. Vom încerca să definim cîteva trăsături caracteristice unor instrumentiști aflați încă în anii de studii: faptul că Liviu Prunaru și Valeriu Rogacev și-au pus problema alcătuirii unei asemenea formații, denotă un anumit grad al maturizării, dat fiind faptul că — la această vîrstă — interpreții preferă strălucirea solistică. Cei doi sînt încă la început de drum, și dacă vor continua — cu premise existente — colaborarea în duo, treptele afirmării vor deveni, cu timpul, treptele măiestriei. Deocamdată, în stadiul în care se află, observăm însuși remarcabile, dar și elemente susceptibile de perfecționare.

Vorbeam la început despre sonata pentru pian și vioară, pentru a sublinia importanța partiturii pianistice, evidențiată de Valeriu Rogacev — cu certe disponibilități pentru creația romantică (*Schumann — Sonata nr. 1, Brahms — Sonata nr. 2*). Elev în ultima clasă de liceu, Valeriu Rogacev știe să pătrundă în complexitatea de scriitură și expresie a unor atare pagini, și admirăm nu numai rezolvarea lor tehnică, dar mai ales profunzimea concepției. În schimb, nici el și nici Liviu Prunaru nu au reușit să contureze acum universul mozartian (*Sonata K.V. 454*), puritatea, echilibrul, inefabilul acestor valori clasice. Nu se poate contesta calitatea violonistică a lui Liviu Prunaru — student în primul an de Conservator — dar de data aceasta nivelul său mi s-a părut ușor scăzut față de o anterioară apariție (în compania aceluiași pianist). Farmecul dezinvolt al arcului său l-am simțit spre finalul recitalului, relevînd aceeași preferință pentru romantic.

De asemenea, ambii parteneri s-au adaptat cu ușurință modalităților de exprimare contemporană în *Muzică solemnă* de Doru Popovici, melopeea grav-tinguțoasă a viorii fiind susținută de petele de culoare ale registrelor și intensităților pianului.

Din perspectiva celor spuse, considerăm că notele de față sînt consemnări dintr-un jurnal de drum — sperăm de lungă durată.

VALENTINA SANDU

Desen de BIANCA CHIRILOIU, clasa a VI-a

PLASTICĂ

Forță și grație

În perioada boemei noastre „singaporene”, prin anii deceniului al șaselea, grupul constituit, alcătuit din George Mărgărit, Teodor Pică și subsemnatul denumit Ahoce, își mai apropiase prezența unor tineri talentați, precum poezii Mircea Ivănescu și Didi Boștină. Acesta din urmă venea uneori cu sora sa, o tină ră fascinantă, demnă de iluzia unei autentice grații sau a Persefonei în trecere prin zonele tenebrei. Unii dintre noi o identificau cu profilul diafan al Beatricei.

Cei mai mulți preferau s-o considere o muză virtuală, decît un personaj real. Cu atît mai uluitoare ni s-au revelat preocupările estetice ale acestei delicate făpturi, numai în decursul a cîtorva ani de studii și asiduă muncă, fiind invitați în 1968 la vernisajul expoziției de sculptură de la Casa Ziariștilor din București, cuvîntul deschiderii fiind atribuit entuziastului Petru Comarnescu. Expozanta, pe care o vom numi VALENTINA BOȘTINĂ, căci despre ea este vorba, nu era totuși la prima înfățișare publică, mai aflînd noi și despre expoziția sa personală de la Baia Mare (1966) și despre cea de la Satu Mare, din anul următor. Această remarcabilă răbufnire a unei forțe tinere și a unui talent indubitabil, necomplexat de feminitate și nici de dificultățile artei propuse, au marcat un profund ecou în lumea noastră artistică, manifestările ei continuîndu-se avalant prin expoziția de la galeriile Apollo din București (1970) și cea de la sălile galeriei Eforie, tot din București (1976). Cei care au urmărit evoluția spectaculoasă a acestei amazoane dezlanțuite au putut înțelege mai bine etalarea lucidă a unui amplu program constructiv, cunoscîndu-l studiile geometrizate și volumetriile abstracte de la Apollo, dar și cutezătoarele Proiecte, incipientări și machete ale unor hiperbole moderne, structurate monumental. Artistă a ținut să parcurgă în mod conștient toate ipostazele artei tridimensionale, mărturisind vădite contorsionări și replici studiate față de extatica sculptură egipteană, mitologia formelor greco-romane precum și față de modernitatea instaurată de la Brăncuși pînă la Henry Moor, constituindu-și un mod de expresie personal din alternanța supravegheată a materiei amorfe și figurative. Extaticul prinde carnație, iar simbolul e înecat prin truse antropomorfisme, corpurile atestă un tonus viguros și profund vital, fiind scăldate într-o flamă acvatică, un drapaj marin care accentuează mulajele anatomice, într-o senzualitate robustă și o voluptate dezinvoltă, mediteraneană. O permanentă tentație romantică, exaltată și gestică, este frenată printr-o verticală reticență, de o elevată prestanță. Pentru actuala expoziție de la sala Dalles, spațiul prezentei cronici este însă prea neîndestulător. De altfel, iată și o sintetizantă declarație a Valentinei Boștină, apreciîndu-și cu onestitate realizările și anvergurîndu-și proiectele: „Strădania mea a fost întotdeauna către sculptură încadrată organic în spațiile mari, arhitecturale, necesitate evidentă a modernității. Ceea ce am realizat pînă acum în țară sau în străinătate (Austria, R.F.G. etc) mă caracterizează, dar nu mă exprimă complet. Abia realizarea, atît de îndelung sperată, a Monumentului Petroliștilor la Ploiești, ar îngădui desfășurarea ambițiilor mele de monumentalist, sculptura cea mai curată, dusă la apogeele forțelor ei. Realismul figurii umane desfășurînd mari volume ce se cuprind într-o vastă arhitectură și într-un majestuos peisaj citadin, sînt pe deplin fidele autenticei arte plastice, iar grandooarea lor poate fi un veritabil crez estetic.”

Mulțumînd sculptoriței, am admirat încă o dată statuia magnifică a Europei, care te întîmpină în pragul expoziției sale.

TUDOR GEORGE

Eminescu în imagini

Paula Popescu Marvi nu se pregătea să devină pictoriță, ci juristă. Pînă la urmă a abandonat dreptul pentru canto și, paradoxal, în final a devenit graficiană. A realizat în această ultimă calitate ilustrații de carte, afișe publicitare și grafică pentru filme de animație, semnînd totodată scenariile și regia a numeroase filme. O frumoasă obsesie a graficianei — poezia lui Eminescu. Transpunerea în imagini a versurilor eminesciene este o permanentă invitație la meditație. (F.P.M.)

Text și meta-text

În ce măsură seamănă traducerea unei opere poetice sau a oricărei alte opere literare cu traducerea unui discurs filosofic? În ce măsură se deosebește traducerea unei opere literare sau filosofice de a unei lucrări științifice? Se pare că în acest din urmă caz lucrurile sînt limpezi: termenii științifici sînt standardizați, unitari, în limitele unei paradigme cvasiuniversale admise. Dar cum rămîne atunci cu traducerea în domeniul poezic? Și aici sînt admise, în genere, o serie de principii care se centreză în jurul ideii de re-creație, de traducere „creatoare”, de tălmăcire, ca să folosim un termen mai vechi și oarecum mai sugestiv (fiîndcă tot veni vorba de poezică). „Traducerea creatoare” rămîne, prin

urmare, un ideal cu o mare audiență în domeniul literar, conform căruia „traducerea trebuie să devină o nouă operă, liberă de a devia foarte mult de la textul original, cită vreme furnizează o experiență analogă celei produse de acel text” atunci cînd acționează asupra receptorului în structura sa originală. Este acest ideal de traducere „eficient” în redarea, într-o altă limbă, a unui text filosofic încheagat? Iată o întrebare pe care și-o pune tînărul filosof Adrian-Paul Iliescu în urma traducerii unui text filosofic de referință: *David Hume — Cercetare asupra intelectului omenesc* (Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987). Răspunsul este limpede: idealurile de traducere spre

care se aspiră în cazul unei opere literare sînt inadapabile uneia filosofice. Mai ales cînd discursul este de tip argumentativ (vezi Hume, Kant). În acest caz, așa numitele libertăți de traducere dispar. Întrebare: se poate suprapune cerința clarității cerinței de exactitate? Nicidecum, cele două cerințe avînd, aici, sensuri contrare. Iată: mărirea exactității cere în limbajul filosofic o acumulare de specificații condiționale, care specificări devin, prin aglomerare, relative față de sistemele de referință cu care se operează ș.a.m.d. Cum se poate limita acest fapt? Prin aplicarea a cinci principii de traducere, așa numite „principii de limitare”. Să le cităm: „Traducerea trebuie să redea, cu orice preț, ontologia ce transpare implicit sau explicit în original” (I); „În cazuri de indecibilitate sau incertitudine, este preferabilă o traducere mai

văgă, dar neutră ontologic, decît una mai clară, dar care asumă anumite opțiuni asupra originalului și riscă modificarea ontologiei sale” (II); „Textul românesc nu trebuie să sune în urochea cititorului român nici mai modern, nici mai arhaic decît sună originalul cititorului străin respectiv” (III); „Limbajul comun din original nu trebuie echivalat în traducere cu un limbaj specializat — jargon — și nici jargonul din original cu un limbaj comun, natural, în traducere” (IV); „Traducerea nu trebuie să fie mai clară, mai pregnantă și mai consecventă decît originalul” (V). Epistemologie, dar și etică, nu-i așa?! Tocmai de aceea susținem faptul că și în cazul unei traduceri literare, deschisă unor largi libertăți de interpretare, aceste principii pot fi luare-aminte.

E. MIHĂESCU

Romanul „Moromeții” de Marin Preda

Cinematografia noastră a înregistrat în timp un real salt calitativ, luindu-și ea sursă de inspirație, ea punct de plecare, literatura română. Creațiile de referință, piesele antologice, dar și lucrări ce nu păreau să promită viziuni incitante au devenit, în laboratorul imaginației cinematografice, povești vizual-auditive demne de interesul marelui public. Era firesc să avem o ecranizare a romanului Moromeții și, prin el, un film al satului românesc interbelic, așa încît după Moara cu noroc, Răscoala, Blestemul pământului — Blestemul iubirii portretul lumii țărănești dinainte de 1944 să fie întregit, îmbogățit, nuanțat. Personajele memorabile ale romanului (este vorba de volumul întâi) — Ilie Moromete, Nicolaie, Țugurlan, Cocoșilă, Tudor Bălosu etc. — au devenit imagini concrete, vii. Cît de mult corespund ele viziunii subiective a fiecărui cititor se poate constata „lecturind” filmul regizorului Stere Gulea, produs la Casa Unu. Cum arată curtea gospodăriei lui Moromete, saleimul, fierăria lui Ioan și alte locuri celebre în roman? Cum se desfășoară povestirea și mai ales „cît de Ilie Moromete” poate fi interpretul acestuia, actorul unanim apreciat Victor Rebengiuc?

Sînt întrebări firești care-l aduc pe linăru spectator la sala de cîinema după o prealabilă recitare a romanului. O carte de referință a literaturii române își continuă drumul către cititorul devenit spectator prin intermediul imaginii filmice, iar un asemenea eveniment își merită fireasca atenție publicistică. Am construit în spațiul acestui număr al revistei noastre o imagine din mai multe unghiuri a filmului, așa încît cititorul să aibă atît opinia producătorului-delegat, a interpretului principal, a criticii, cît și pe aceea a spectatorilor.

Își spun cuvîntul:

Criticul Călin Căliman „Film de autor, dar autorul principal rămîne Marin Preda”

Moromeții este, hotărît lucru, un „film de autor”. Dar, performanța cineastului este chiar mai mare decît aceea a unui film cu puternice tușe de personalitate: „film de autor”, da, dar autorul, nu numai cel de „dincolo de film”, rămîne Marin Preda. În aceasta stă, de fapt, valoarea reală a recentei opere cinematografice, a cărei simplă existență, ca atare, constituie un „semn de forță” al cinematografilor naționale.

De la primele cadre ale filmului — care ne descoperă, în incremenirea ei ancestrală, gospodăria Moromeților — și pînă la final — care proiectează, parcă, oamennii și povestea lor în legendă —, preocuparea pentru autenticitate a realizatorilor este constantă. Faptul este vizibil în tot. În demersul scenografic, care recompune o lume cu ocupații și ritualuri de existență înconfundabile, în galeria tipologică de mare diversitate și complexitate a filmului, în conceperea personajului central, în „lumina eternă a zilei de vară” (despre care vorbea Marin Preda), în comportamentul și vorbirea personajelor (și, implicit, în tăcerile lor atît de semnificative), în patina de epocă, în respectul pentru cuvînt, pentru gînd și — de ce nu? — pentru „poveste”. Astfel conceput, cu o netremurată rigoare a respectării adevărului de viață, Moromeții reconstituie pe ecran universul satului de cîmpie dunăreană din anii premergători celui de al doilea război mondial respectînd în substanță și în detaliu, în text și în context, „cadru” uman și peisagistic, moral și filosofic în care își duceau existența ritualică, de un hieratism ancestral, siliștenii lui Marin Preda în general și „eroul de inimă”, Ilie Moromete, în special. În consecință filmul izbuște să-și îndeplinească „misiunea de suflet” făcînd apel tocmai la „sufletul” oamennilor și locurilor din literatura (viața, realitatea) lui Marin Preda. Punînd în evidență rădăcinile și permanențele spirituale ale civilizației rurale românești de tip arhaic, filmul aprofundează relațiile interferente, determinante, uneori ascunse, dintre elementele componente ale universului investigat. Poate că mă repet, dar aceasta este una dintre principalele însușiri ale filmului: oamennii de pe ecran trăiesc prin locuri și obiceiuri, locurile trăiesc prin oameni și ritualuri, ocupațiile cotidiane sînt ale unui spațiu și ale unui timp dintotdeauna. Cu atît mai elocvente sînt mișcările psihologice, sufletești, etice ale personajelor, evidențiate de trama filmului, cu cît ele intervin — ca semn al unei dinamici sociale — pe fondul unei incremeniri statuale. Modul de viață imperturbabil al lui Ilie Moromete se modifică pe nesimțite, prin acumulari treptate, personajul își pierde încetul cu încetul iluzia infailibilității, destinul său primește lovitură după lovitură pînă la dramatica dezeretare a fiilor. Peste universul arhaic, incremenit, al siliștenilor planează însăși istoria.

Nu a fost scutită de dificultăți, desigur, o ecranizare ca aceea a Moromeților. Regizorul-scenarist Stere Gulea le cunoaște mai bine. Era greu, foarte greu, să selectezi din lumea romanului originar oameni și întâmplări cîte incap într-un film. Prin forța lucrurilor s-a ajuns la renunțări, la simplificări. Nu intru acum în amănunte. Esențial mi se pare faptul că lumea filmului — în condițiile date — transmite o fascinație nedeazămintă. O altă dificultate

cinematografică ținea de însăși natura romanului inspirator. Care nu este ceea ce ne-am obișnuit a numi un „roman de acțiune”, în înțelesul desfășurării epice. Dar filmul se urmărește (și se ascultă!), dacă nu neapărat „cu sufletul la gură”, într-o tensiune permanentă, tocmai pentru că realizatorii s-au priceput să localizeze trama în oameni, în locuri, în ritualuri de existență, acolo unde ea de fapt există, constituînd — dincolo de orice — subiect și obiect de meditație. Și mai era un „risc de suflet” în această operație de suflet a ecranizării Moromeților: riscul numit Ilie Moromete. Stere Gulea a „pariat” pe Victor Rebengiuc și a cîștigat.

Interpretul principal Victor Rebengiuc

„Am fost pătruns de sarcina covîrșitoare de a-l intruchipa pe Ilie Moromete”

— De fapt, al citelea rol de țăran este Ilie Moromete?
— Primul, pentru că l-am jucat înainte lui Busuioc din Pădureanca, iar Tănase Scatiu din filmul cu același titlu nu era un țăran autentic, era un parvenit, făcea parte din burghezia satului.
— Ați răspuns cu aceasta la ezitări mele dacă să considerăm sau nu ca atare o experiență provenind de la filmele numite. Fiind primul rol de țăran din cariera dv., și fiind vorba de un personaj de asemenea calibru presupun că v-ați speriat puțin în prima clipă.
— Nu m-am speriat, am avut o adevărată spaimă provocată de incertitudinea că nu ai dinainte cum ști dacă îți va ieși ori nu bine. Eram în fața unui rol insolit și de o importanță covîrșitoare cum ne este cunoscut Moromete, erou literar atît de iubit și de cunoscut.
— Pe parcursul realizării v-a obsedat

Spectatorii tineri

— Aș dori să aflu de la dv. cu ce gînd vă îndreptați către casa de bilete a acestui cinematograf unde urmează să fie proiectat „Moromeții”?
— Din curiozitate, dar de fapt dintr-un firesc interes cultural, de a constata cum regizorul a reușit ori nu să înțeleagă un mare roman, dar mai ales să găsească mijloacele artistice, țînînd de arta filmului, pentru a aduce pe ecran o lume atît de bogată, de plină de viață și de adevăr trăit.
(Dialog cu Florică Florian, jurist la Inspectoratul Silvic Județean Giurgiu)

— Ați venit la film în familie. Aș dori să aflu mai întîi părerea dv.?
— Doina Rotărescu, profesoară de istorie la Școala generală nr. 280... Vreau să văd dacă filmul se ridică la înălțimea valorică a romanului și să putem retrăi cartea cu aceeași plăcere și incitare.
... Rotărescu Savu... Pe mine mă interesează să văd cum și dacă realitatea satului și substanța întregă a cărții, în totu atît de specific românească, se vede în film.
(După proiectie)
— Se vede această realitate în film?

Așa să-i fi văzut și Marin Preda pe Ilie Moromete și pe Țugurlan?

un moment anume, o replică, un gest?
— M-a obsedat personajul în totalitatea lui, avînd dorința de a izbui să-l fac să semene cu cel din carte, să fie adoptat ca o variantă posibilă a lui.

— Care ar fi dimensiunea cardinală pe care ați construit personajul?

— M-am legat de un drum, cel al cunoașterii. Personajul mi s-a relevat printr-o seninătate supremă, incredzător în viață, cu o privire amuzant ironică, hitră pe care o are asupra vieții, a oamenilor cu care intră în contact. Lovindu-se de autoritatea, de partide, de trădarea copiilor lui, Moromete ajunge, la sfîrșit, la o împăcare cu soarta. Ca să iasă din impas încearcă o ultimă sansă, de a-l ridica pe Nicolaie dincolo de condiția de țăran care pe el se poate spune că l-a făcut nefericit.

— Cum ați lucrat cu colegii de cadru, interpreții celorlalte personaje?

— Am avut o situație privilegiată. Am fost inconjurat de colegi mai tineri sau foarte tineri și am fost privit cu o ușoară condescendență. Am fost ascultat cînd sugeram rezolvarea unei scene, a unei secvențe.

— Ne puteți prezenta cîteva situații prin care să avem imaginea implicării dv. dincolo de cadrul jucat?

— La cererea mea a fost introdus personajul Guica, sora lui Moromete, care lipsea din scenariu dar avea o pondere în roman. Ea avea menirea să-i incite pe copiii lui Moromete. Ar mai fi secvența cu perceptorul, care era doar schițată, apoi cearta finală cu băieții. Nu exista scena odihnei de la seceriș, nici scena cu fasolea fierbîntă. Plecarea cu noaptea în cap la seceriș nu era tratată ca un adevărat eveniment în lumea satului.

— Ce secvență vă place dv. mai mult?

— Sînt cîteva: secvența cu perceptorul; cu copilul bolnav după serbare; finalul cu cearta și bătaia băieților.

— Mă grăbesc să pun o întrebare pe care nu aș vrea să o las prea la urmă. Ce reprezintă acest rol pentru actorul Victor Rebengiuc?

— Sînt un om care își ia foarte în serios profesia. De la rol la rol vreau să cîștig o experiență profesională, și să conving. Moromete este o nouă treaptă parcursă de mine în dorința de desăvîrșire. Sper să fac și alte roluri care să-mi reușescă bine, mai bine sau foarte bine. Este o etapă cîștigată.

— Ce ați simțit cînd ați văzut filmul pentru prima dată?

— Asta a fost chiar la premieră. Am fost foarte bucuros și mîndru. Am încercat totuși un sentiment de surprindere

pentru că tot timpul am fost, cum spuneam, marcat de teama de a face cit mai bine, pătruns de această sarcină covîrșitoare. O asemenea stare nu am mai avut de la interpretarea lui Apostol Bologa din Pădurea spinzurătorilor, acolo avînd o virtute fragedă și o lipsă de experiență, dar beneficiînd de îndrumarea unui regizor de geniu, care este Liviu Ciulei.

— În linia, în tonurile interpretării se insinuează, ici-colo, un accent liric foarte repede cenzurat, mai cu seamă în relațiile cu copilul Nicolaie.

— Lirismul, efuziunile sentimentale sînt foarte disimulate la țăran. Între tată și fiul cel mic se simte această efuziune. În roman însă cel care povestește e copilul, ori aici, în film, eu am ținut să marchez, cu discreție, această relație, știînd că dacă tatăl își iubește fiul și și pentru că acesta îl iubește pe părintele lui. Bunicul meu era un fel de Moromete. De la el am învățat să nu arăt iubirea, așa cum nici el nu mă făcea să simt dragostea lui, cu toate că aveam să aflu cît de mult ține la mine.

— Pe ce alți actori i-ați văzut dv. jucînd acest personaj?

— Cred că foarte puțini regizori sau spectatori m-ar fi distribuit pe mine în acest rol. Actorul e, cum vedeți, o mare necunoscută. Nu pot să afirm dinainte cine ar fi reușit. Jucat de altcineva, Moromete ar fi arătat în alt fel. Unii regizori i-ar fi distribuit pe George Căstăntin, Gheorghe Dinică, Mitică Popescu sau Șerban Ionescu.

— Pot afla cine fusese distribuit prima dată în acest rol?

— ...Un coleg, un minunat actor care avea alte angajamente.

Producătorul-delegat

Viorel Cozma

„M-am atașat

de la început echipei,
m-am contopit cu ea”

Este indeobște cunoscut că producătorul delegat, ca factor direct răspunzător față de conținutul de idei și calitate artistică ale unui film, este menit să se ocupe și să urmărească îndeaproape destinele filmului de la început, din faza de subiect, sinopsis, scenariu și așa mai departe, pînă cînd filmul este gata și pe ultima fotogramă apare cuvîntul „sfîrșit”. Și după aceea. Mai ales după aceea... Căci abia după ce toate problemele de producție, și sint destule, sînt rezolvate și după ce începe drumul artistic al filmului către inimile spectatorilor, abia atunci, și nici atunci, poate să apară o oarecare liniște, preludiu al datoriei împlinite.

Tot în virtutea misiunii de producător delegat m-am atașat de la început echipei de filmare, de fapt m-am contopit sufletește cu ea, și zile întregi (ca să mă refer doar la o etapă de lucru) am trăit în comuna Talpa, din județul Teleorman, unde au avut loc filmările, multe clipe de reală emoție dar și de febrilă nerăbdare (de pildă, în așteptarea razelor de soare care, uneori, se încăpăținau să apară), vizionînd materialul filmat, gîndind noi soluții artistice ori tehnice, găsind în cele din urmă drumul cel mai sigur pe care trebuia să-l urmăm pentru reușită. Și acest drum am înțeles odată în plus că se cheamă respectul pentru spiritul romanului lui Preda.

Pagină realizată de IOAN LAZAR

